SADARBĪBAS PLATFORMA “DEMOGRĀFISKO LIETU CENTRS”

IEDZĪVOTĀJU IENĀKUMA NODOKĻA ATVIEGLOJUMU PILNVEIDOŠANA ĢIMENĒM AR BĒRNIEM

MĀRAS SOLIS

Imants Parādnieks

Demogrāfisko lietu centra vadītājs
Saeimas Budžeta un finanšu (nodokļu) komisijas
Demogrāfijas lietu apakškomisijas priekšsēdētājs

2018. gada 14. jūnijs

1. ATVIEGLOJUMI PAR APGĀDĪBĀ ESOŠIEM BĒRNIEM MUN REŽĪMĀ STRĀDĀJOŠAJIEM VECĀKIEM *(MUN kā papildus darba vieta)*

FM PROGNOZES par ienākumiem atkarībā no apgādājamo skaita

Pēc #nodokļureforma ieviešanas Latvijā darbaspēka izmaksas būs konkurētspējīgas Baltijas valstīs

Persona bez apgādājamiem

Bruto alga	Neto alga			
	Latvija		Lietuva	Igaunija
	Pirms reformas*	Pēc reformas**		
500€	369€	403€	418€	422€
700€	503€	528€	555€	576€
800€	571€	591€	623€	653€
1100€	772€	788€	836€	884€
1200€	841€	859€	912€	961€

Persona ar 1 apgādājamo

Bruto alga	Neto alga			
	Latvija		Lietuva	Igaunija
	Pirms reformas*	Pēc reformas**		
500€	410€	448€	448€	418€
700€	544€	578€	585€	571€
800€	611€	641€	653€	657€
1100€	812€	838€	866€	876€
1200€	881€	909€	942€	953€

Persona ar 2 apgādājamiem

Bruto alga	Neto alga			
	Latvija		Lietuva	Igaunija
	Pirms reformas*	Pēc reformas**		
500€	448€	448€	455€	449€
700€	584€	627€	615€	602€
800€	651€	691€	683€	678€
1100€	853€	888€	896€	907€
1200€	921€	959€	972€	984€

REALITĀTE

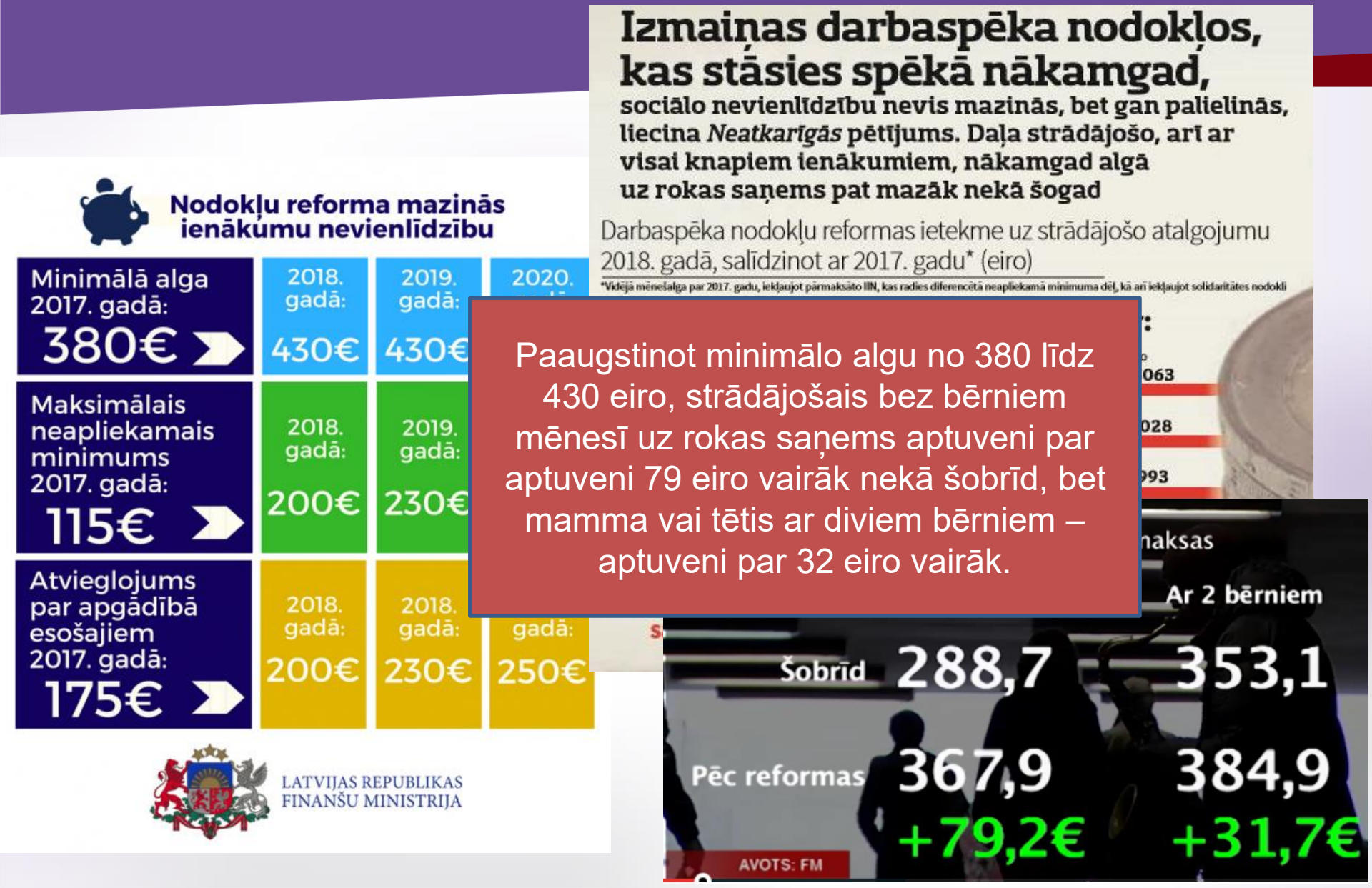

Paaugstinot minimālo algu no 380 līdz 430 eiro, strādājošais bez bērniem mēnesī uz rokas saņems aptuveni par aptuveni 79 eiro vairāk nekā šobrīd, bet mamma vai tētis ar diviem bērniem – aptuveni par 32 eiro vairāk.

ALGAS IZMAIŅAS bez un ar apgādībā esošām personām

Alga pirms nodokļu nomaksas, bez apgādībā esošām personām, EUR	Alga pēc nodokļu nomaksas, EUR		
	2017. gadā	2018. gadā	Izmaiņas
450	336	360	+24,02
500	369	392	+22,49
800	571	584	+13,35
1000	705	712	+7,24
1400	979	997	+18,19
1900	1323	1346	+22,62
4000	2770	2778	+7,60
6000	4149	4142	-6,70

Alga pirms nodokļu nomaksas, ar divām apgādībā esošām personām, EUR	Alga pēc nodokļu nomaksas, EUR		
	2017. gadā	2018. gadā	Izmaiņas
450	403	401	-2,25
500	448	445	-2,50
800	651	664	+12,84
1000	785	792	+6,74
1400	1059	1077	+17,69
1900	1404	1426	+22,12
4000	2851	2858	+7,10
6000	4229	4222	-7,20

Avots: Swedbank Finanšu institūts

Šobrīd mikrouzņēmumos (MUN) strādājošie vecāki, kuri gūst arī citus ienākumus, zaudē ievērojami vairāk, nekā identiskā dubultrežīmā ar identisku ienākumu līmeni nodarbinātie, kuriem nav apgādājamo.

Neiegūtais atvieglojums par bērniem MUN režīmā strādājošajiem vecākiem, *kuri gūst ienākumus arī kā vispārējā nodokļu režīmā nodarbinātas vai pašnodarbinātās personas*

bērnu skaits:	0	1	2	3
Iemaksas veids				
Piemērojamais neapliekamais minimums:	0			
Atvieglojums par apgādībā esošām personām:	0 €	200 €	400€	600€
Valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas:	110€			
Iedzīvotāju ienākumu nodoklis:	178€	138€	98€	58€
Ikmēneša neto alga ("uz rokas"):	712€	752€	792€	832€
Zaudējums sakarā ar MUN režīmu otrā darba vietā	0€	-40€	-80€	-120€

DLC risinājums

Izslēgt likuma “Par iedzīvotāju ienākuma nodokli” 13. panta 3. daļā ietverto nosacījumu, ka maksātājam tajā taksācijas gada periodā, kurā tas ir bijis MUN maksātāja — darbinieks, nepiemēro AAP attiecībā uz ienākumiem, kas gūti ārpus MU.

Šādā veidā tiks nodrošināta iespēja mikrouzņēmumos strādājošajiem vecākiem, kuri gūst arī citus ienākumus, piemērot atvieglojumus par apgādībā esošajiem bērniem!

PAMATOJUMS

MUN režīms bieži vien ir kā papildus ģimenes rūpala mājsaimniecības vajadzību nodrošināšanai, it sevišķi reģionos – mājamatniecība, pakalpojumi u.c.

MUN bieži vien “neizvēlas”, tie ir darba devēja nosacījumi;

Attiecībā uz MUN režīmā saņemto atalgojumu personai ir ievērojami zemākas sociālās garantijas.

Neveicina personu nodarbinātību (ja strādāju vienā darba vietā atvieglojumi ir, ja papildus piestrādāju un mēģinu ģimeni nodrošināts pats – tad vairs nav).

Tiek veicināta situācija, ka persona var izvēlēties saņemt soc. palīdzību, nevis pati risināt jautājumus papildus sevi nodarbinot.

Šāda sistēma, kas liek trīs reizes vairāk zaudēt personām ar apgādībā esošiem bērniem nekā personām bez apgādībā esošiem bērniem, ir nepamatota, netaisna, un nevienlīdzību veicinoša

Valsts budžets pelna uz strādāt gribošo rēķina?

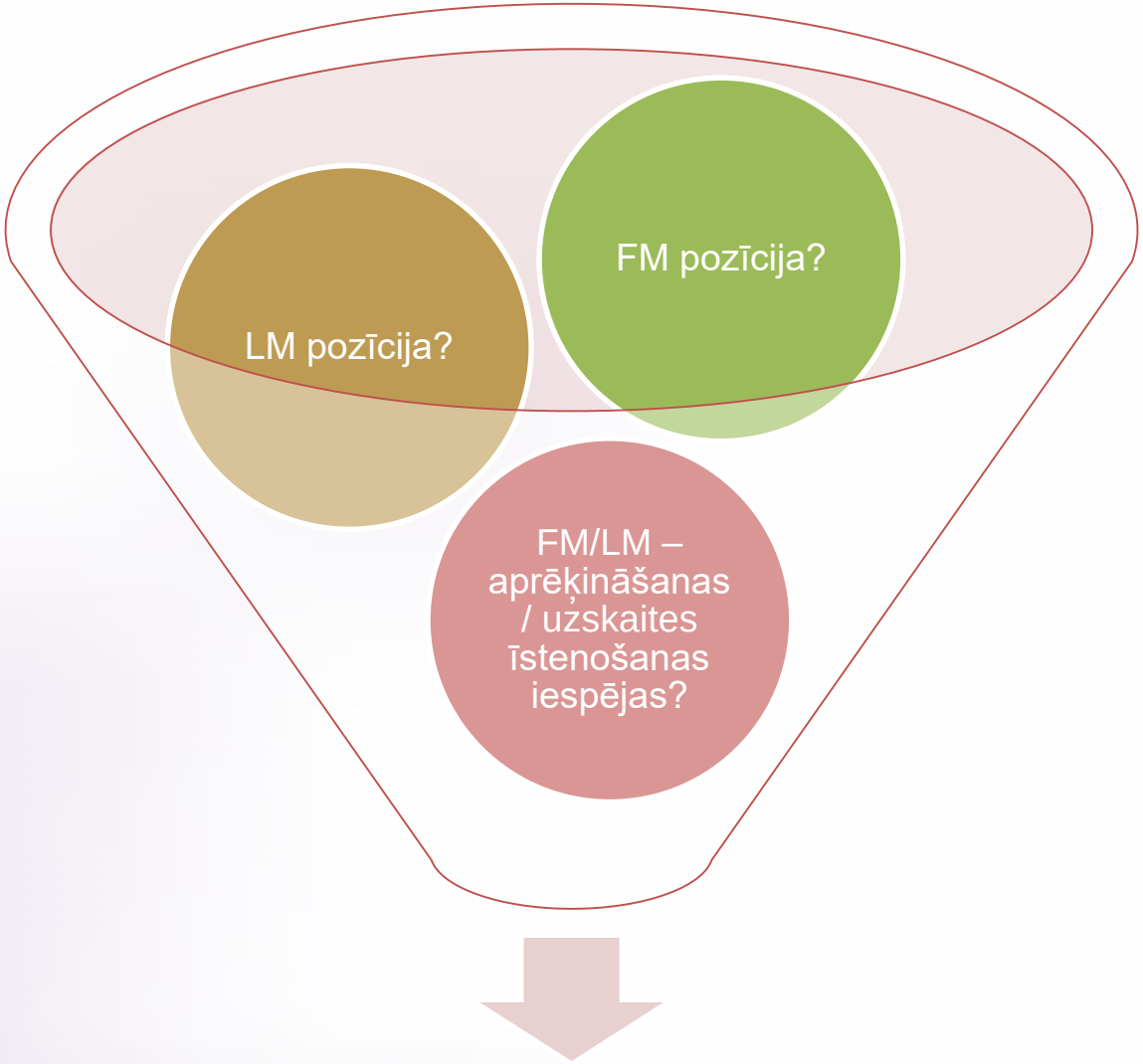

Turpmākā rīcība?

2. AAP PAR BĒRNIEM VAIRĀKOS UZŅĒMUMOS DAĻSLODZĒ STRĀDĀJOŠAJIEM VECĀKIEM, GŪSTOT IENĀKUMUS VISPĀRĒJĀ NODOKĻU REŽĪMĀ

Problēma

Arvien biežāk iedzīvotāji izvēlas strādāt vairākās darba vietās un daļējas slodzes režīmā.

Vairākos uzņēmumos daļslodzē strādājošajiem vecākiem atvieglojumus par apgādībā esošajām personām (AAP) piemēro tikai vienā – tajā, kas ir norādīta kā galvenā ienākumu gūšanas vieta – arī vispārējā nodokļu režīmā strādājot.

Tādējādi, piemēram, strādājot 0.5 slodzi divās darbavietās darbinieks, var saņemt AAP tikai par vienas 0.5 slodzes algas apjomu, lai gan persona pilnvērtīgi strādā 8 h dienā un nodokļu nomaksa vispārējā režīmā tiek veikta.

DLC risinājums

Situācijās, kad vecākiem ir vairākas darba vietas, kurās nodokļi tiek maksāti vispārējā režīmā būtu jādod iespēja izmantot valsts sniegto atbalstu pilnā apmērā un saņemt AAP abās darba vietās.

PAMATOJUMS

Šobrīd esošā situācija neveicina personu nodarbinātību *(ja strādāju vienā darba vietā atvieglojumi ir, ja papildus piestrādāju un mēģinu ģimeni nodrošināts pats – tad vairs nav).*

Tiek veicināta situācija, ka persona var izvēlēties saņemt soc. palīdzību, nevis pati risināt jautājumus papildus sevi nodarbinot.

Valsts budžets ”pelna” uz strādāt gribošo rēķina?

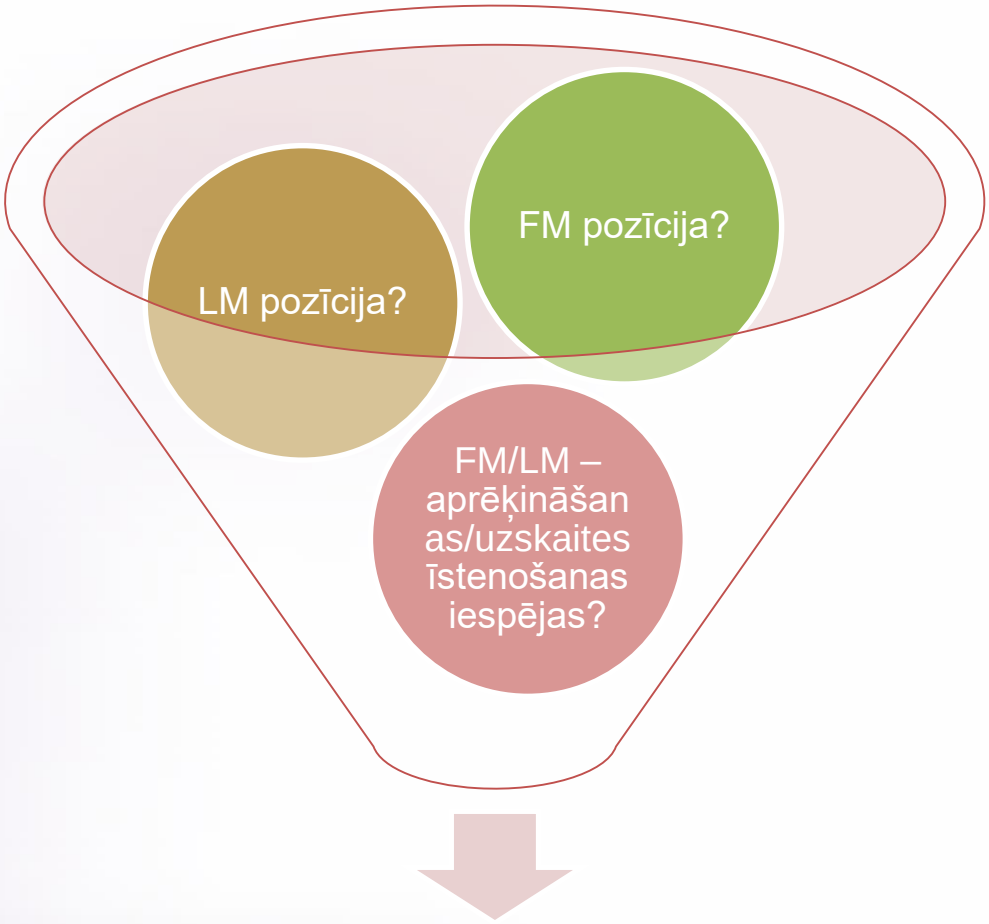

Turpmākā rīcība?

3. DALĪTS IIN ATVIEGLOJUMS STARP ABIEM BĒRNA VECĀKIEM

Problēma

Personām ar zemiem ienākumiem, kuri audzina vairākus bērnus, alga nereti nenosedz visu pieejamo atvieglojuma apjomu

jo īpaši ņemot vērā neapliekamā minimuma un IIN atvieglojuma pieaugumu nodokļu reformas ietvaros (no 175 euro uz 250 euro līdz 2020. gadam

Šādā situācijā neizmantoto atvieglojumu par bērnu varētu dalīt starp vecākiem uz pusēm, vai precīzu atvieglojuma apmēru aprēķināt gada beigās.

DLC risinājums

Situācijās, kad abu nodarbināto vecāku saņemtās darba algas nav pietiekamas, lai pilnībā izmantotu IIN atvieglojumu sadalīt neizmantoto atvieglojumu starp abiem vecākiem, vai veikt norēķinus gada beigās, lai ģimene varētu pilnā apmērā izmantot šo valsts sniegto atbalstu.

PAMATOJUMS

Valsts ir noteikusi katram bērnam piekrītošo AAP summu. Ja šī summa nevar tikt izmantota tādēļ, ka vecāku apliekamais ienākums dalās citādi, nekā AAP par bērniem, tad tā ir ne sevišķi godīga prakse no valsts puses, kas, turklāt, skar mājsaimniecības ar bērniem, kurās vecāki ir nodarbināti, bet atalgojums ir uz normālas iztikšanas robežas (aptuveni 200 euro uz mājsaimniecības locekli).

Saskaņā ar FM aprēķiniem, publiskais sektors ar šādu rīcību uz šīs sociālās grupas rēķina 2018.gadā ieekonomēs – -21,0 milj. euro, 2019.gadā -24,1 milj. euro un 2020.gadā -26,2 milj. euro. Maksa par šo "ekonomiju" ir netaisnīguma sajūta aizskartajai sociālajai grupai (vecākiem, kuri ir nodarbināti, bet atalgojums ir relatīvi neliels un nesadalās tā, lai varētu pilnvērtīgi izmantot visu AAP).

Valsts budžets "pelna" uz ģimenēm ar salīdzinoši zemākām algām un ģimenēm ar bērniem

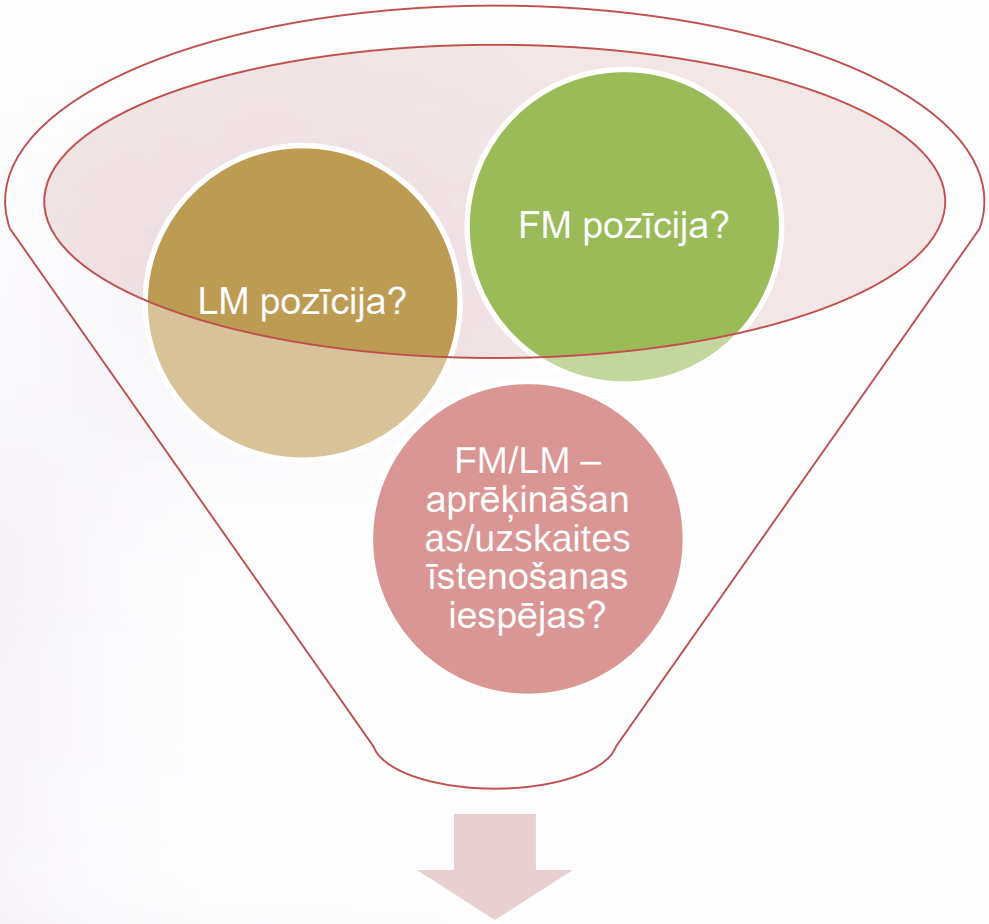

Turpmākā rīcība?

4. DARBA DEVĒJA PIEŠĶIRTO BĒRNA PIEDZIMŠANAS PABALSTU NEAPLIKŠANA AR IIN

Problēma

Gadījumos, kad darba devējs vēlas materiāli palīdzēt saviem darbiniekiem un piešķir pabalstu sakarā ar bērna piedzimšanu, no šī pabalsta tiek ieturēts IIN.

Tajā pašā laikā IIN likuma 9.pants nosaka, ka darbinieka vai viņa radinieku (tuvinieku) nāves gadījumā darba devēja piešķirtais bēru pabalsts, kura vērtība nepārsniedz 250 euro, netiek aplikts ar IIN.

DLC ierosina šādu atvieglojumu ieviest arī gadījumos, kad darba devējs vēlas atbalstīt savu darbinieku un piešķirt tam pabalstu par bērnu piedzimšanu.

Neapliekot darba devēja piešķirto pabalstu minimālās (vai darbiniekam noteiktās) algas apjomā ar IIN un stimulējot arī darba devējus iesaistīties ģimeņu ar bērniem atbalstā caur valsts nodokļu politiku, tiktu vairots tādu darba devēju skaits, kas atbalsta darbiniekus saistībā ar bērna piedzimšanu, un gaida tos atgriežamies darbā.

DLC risinājums

Paredzēt IIN likuma 9.pantā, ka darba devējiem, kas vēlas materiāli palīdzēt saviem darbiniekiem un piešķirt pabalstu sakarā ar bērna piedzimšanu, no šī pabalsta IIN neieturēt.

Optimāli – MA apmērs

430 eiro

Minimums – 250 eiro

PAMATOJUMS

MK 1998.gada 31.marta noteikumu Nr.112 “Noteikumi par ienākumiem, par kuriem jāmaksā algas nodoklis” 3.punktā bija nosacījums, kas ļāva ar algas nodokli neaplikt darba devēja dāvanas un balvas darbiniekam, kuru kopējā vērtība taksācijas gadā nepārsniedz minimālās mēnešalgas apmēru.

Krīzes laikā šāda iecere netiek atbalstīta.

Šobrīd virzoties ārā no krīzes, kā arī vecinot darba devēju sociālo atbildību par darbiniekiem, labākas darba vides veidošanu, būtu jādomā par ne tikai par darba devēja piešķirto bērna piedzimšanas pabalstu, bet arī par ikgadēju darba devēja piešķirtu pabalstu darbinieka bērniem.

Pabalsts, līdzīgi kā atalgojums, būs selektīvs un atkarīgs no konkrētā darba devēja vēlmes, bet tas nevar būt šķērslis valstij atbalstīt sociāli atbildīgus darba devējus

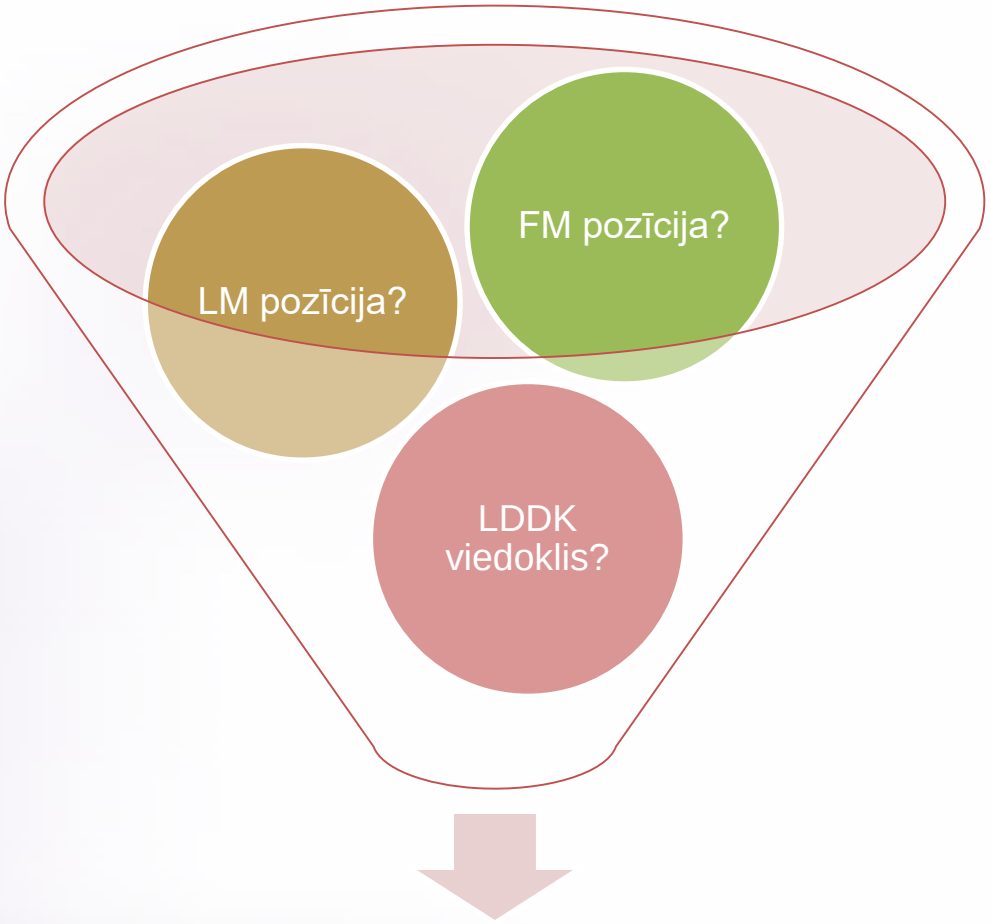

Turpmākā rīcība?

5. INN ATMAKSA PAR KREDĪTA KREDĪTPROCENTIEM

Priekšlikums:

Iedzīvotāju ienākuma nodokļa atmaksa par kredīta kredītprocentu maksājumiem vienīgā mājokļa iegādei vai pārbūvei daudzbērnu ģimenēm un ģimenēm, kas audzina bērnu ar invaliditāti.

PAMATOJUMS:

Veicot saimniecisko darbību, uzņēmumam un saimnieciskās darbības veicējam – privātpersonai, kredītprocenti tiek ieskaitīti saimnieciskās darbības izdevumos par kuriem nav jāmaksā IIN

Daudzbērnu ģimenēm ir augstāks nabadzības riska līmenis

Mehānisms tiesību sistēmā jau pastāv un būtu piemērojama arī attiecībā uz daudzbērnu ģimenēm

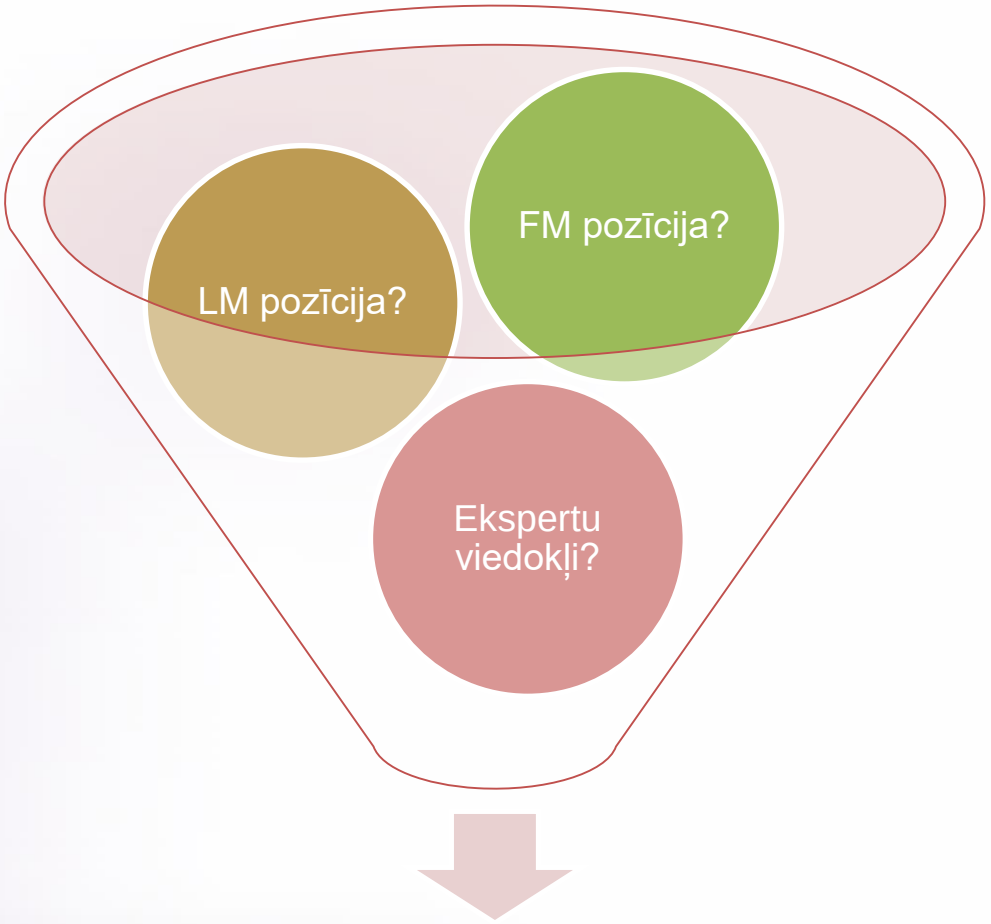

Turpmākā rīcība?

6. ATVIEGLOJUMUS PAR NESTRĀDĀJOŠU LAULĀTO

- FM/ VID gatavība EDS sistēmā pieslēgt atvieglojumus par nestrādājošu laulāto, kura apgādībā ir nepilngadīgs bērns?
- Plānotais atgādinājums sabiedrībai?

7. CITAS IDEJAS, PRIEKŠLIKUMI ?

PALDIES!